

Bozorgul O‘RINOVA,
BuxDU dotsenti, t.f.n
E-mail:bazargul – urunova 11

BuxDU professori, t.f.d S.Inoyatov taqrizi asosida

THE ROLE OF THE PRESS IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF INDEPENDENT UZBEKISTAN

Annotation

The article analyzes increasing role of periodical press bodies and their importance in ensuring the well-being of our people in the context of sustainable development of Uzbekistan, works of specialists in the field of ensuring the economic, political and cultural integration of Uzbekistan into the world community. The article also reveals the increase in the number of speeches on the topic in the press bodies of the republic and regions based on the analysis of the articles.

Key words: Independence, press, information, state, society, world, progress, publishing, legal, reform, citizenship, government, research, journalism.

РОЛЬ ПРЕССЫ В ПРОГРЕССЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ НЕЗАВИСИМОГО УЗБЕКИСТАНА

Аннотация

В данной статье проанализировано повышение роли периодической прессы в контексте устойчивого развития Узбекистана, её чрезвычайная важность в обеспечении благополучия нашего народа, выполнен обзор работ специалистов в области обеспечения экономико-политической и культурной интеграции Узбекистана в мировое сообщество. Также в статье, на основе анализа публикаций, выявлен рост количества выступлений по данной теме в органах печати республики и регионов.

Ключевые слова: Независимость, пресса, информация, государство, общество, мир, прогресс, издательство, правовой, реформа, гражданство, власть, исследование, журналистика.

MUSTAQIL O‘ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH TARAQQIYOTIDA MATBUOTNING ROLI

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonning barqaror rivojlanish kontekstida davriy matbuot organlarining rolini kundan-kunga oshib , takomilida xalqimiz farovonligini ta‘minlashda ularning roli nihoyatda muhimlik kasb etayotganligi , O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga iqtisodiy – siyosiy, hamda madaniy integratsiyalashuvini ta‘minglashda soha mutaxassislari asarlari tahlilga tortilgan . Shuningdek maqolada respublika va viloyatlar matbuot organlaridagi mavzuga oid chiqishlar sonining ortib borishi maqolalar tahlili asosida ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Mustaqillik , matbuot , axborot, davlat , jamiyat, jahon, taraqqiyot, nashriyot, huquqiy, islohot, fuqarolik, hokimiyat, tadqiqot, jurnalistika.

Kirish. Mustaqillik sharoitida O‘zbekiston jamiyatida kuchli demokratlashuv jarayoni yuz bermoqda. Jamiyatni demokratlashtirishni esa vaqtlı matbuotni rivojlantirmasdan, uni yangi yo‘nalishga solmasdan amalga oshirib bo‘lmaydi. Jahon hamjamiyatidagi yuz berayotgan globallasuv , axborot – informasion muhitidagi takomillashuv , shuningdek, hozirgi g‘oyalari kurashi jamiyat ijtimoiy – siyosiy, ma‘naviy – mafkuraviy, axloqiy – ruhiy holatiga to‘g‘ri , xolisona baho berish vaqtlı matbuotning rolini ahamiyatini oshirmoqda. Shunday sharoitda davlat va jamiyatning rivojlanish strategiyasida matbuot vositalarining o‘rni va rolini o‘rganish, ilmiy tahlil qilish zarurati sezilmoqda. Bugungi kunda matbuot sahifalarida yoritilgan maqolalarda mamlakatda qurilayotgan demokratik jamiyat uning ma‘naviy, axloqiy, huquqiy tamoyillari bilan hamohangligi ta‘kidlab o‘tiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Vaqtlı matbuot tarixi doimo O‘zbekiston tarixchilari, va boshqa gumanitar fan olimlarining diqqat markazida bo‘lgan. Ayni paytda mazkur muammo mustaqillikka qadar doimo u yoki bu mafkurani targ‘ib etish masalalari bilan hamohanglikda yozilgan.

Vaqtlı matbuot, uning jamiyat ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, madani hayotidagi o‘rni va roli masalasi ma‘lum ma‘noda O‘zbekiston mustaqilligini, uni mustahkamlash jarayonlar, A. Jalolov, R. Jumayev, N. Jo‘rayev, S. Shermuhamedov, M. Gafarli, A. Kasayev kabi olimlar vaqtlı

matbuotning mustaqillik yillaridagi faoliyatini umumlashtirib, milliy matbuotni “to‘rtinchi hokimiyat” darajasiga ko‘tarish borasidagi fikr-mulohazalarni bildirishgan[1]. O‘rganilgan davr matbuoti tarixining barcha tadqiqotlari, shubhasiz ilmiy, publisistik, tarixshunoslik va adabiyotshunosligimiz rivojiga muhim hissa bo‘lib qo‘shildi. Mustaqillik tufayli O‘zbekiston matbuoti tarixini yangidan tadqiq etishga kirishgan olimlar: Y.Mamatova, N.Qosimova, M.Abdurasulov, Q.Jo‘rayev, M.Mirnosirov kabilar “O‘zbekiston adabiyoti va sa‘ati”, “Xalq so‘zi”, “Sharq yulduzi”, “Muloqot”, “Tafakkur”, “Fan va turmush”, “O‘zbekiston tarixi”, “O‘zbekiston matbuoti” kabi gazeta-jurnallar tahliliga e‘tibor qaratdilar. Mustaqillik yillarida O‘zbekiston olimlari vaqtlı matbuot tarixi, nazariyasi, amaliyoti bilan bog‘liq bir qator dissertatsiyalarni tayyorladilar. Ularning ayrimlari bevosita vaqtlı matbuot tarixi, nazariyasi masalasiga taalluqli bo‘lsa, qolganlarida ushbu masalalar boshqa muammolar bilan uyg‘unlikda hal etilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot ishi umum qabul qilingan tarixiy metodlar – qiyosiy statistik va mantiqiy tahlil, ketma-ketlik, tarixiylik, xolislik tamoyillari asosida yoritilgan bo‘lib, unda mustaqillik matbuoti solnomasi yaratishda katta ahamiyatga ega bo‘lgan, davr tarixini aks ettiruvchi manbalar o‘rganilgan hamda tadqiqot jarayonida ko‘plab manbalar ilmiy muomalaga jalb etilgan.

Tahlil va natijalar. Ulkan texnik taraqqiyot, shu bilan bir vaqtda olamshumul voqea – hodisalar, qirg'inbarotlaru siyosiy qaltisliklarga boy bo'lgan yuz yillik nihoyasida o'z istiqloqligiga erishgan O'zbekiston oldida bir siyosiy tuzumdan boshqasiga o'tishdek murakkab mas'uliyatli vazifa ko'ndalang bo'lganligi, xuddi shu ulkan vazifalar qatorida respublikamizda ommaviy axborot vositalari tizimini butkul yangi va zamonaviy demokratiya talablari asosida qurishdek tarixiy maqsadlar ham borligi, mustaqillik poydevorini mustahkamlashga bag'ishlangan rang-barang maqolalar tahlili asosida dalillangan.

“Matbuot va axborot vositalarini to'rtinchi hokimiyat sifatida e'tirof etish huquqiy davlat oyoqqa turishining muhim shartlaridan ekanligi bugungi kunda hech kimga sir emas”, - degan edi Islom Karimov xorijiy axborot agentligi muxbirining savoliga javoban. “Modomiki, O'zbekiston erkin, ochiq huquqiy demokratik davlat qurishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yan ekan, bu shartlarni so'zsiz bajarish kerak. Mamlakatimiz Konstitutsiyasi va qonunlari ham aynan mazkur mezonlardan kelib chiqib yaratildi”[2].

Bugungi hayotimizni ommaviy axborot vositalarisiz tasavvur etish qiyin. Sababi, ular odamlarni muayan hududda va jahon ayvonida sodir bo'layotgan muhim ahamiyatga ega yangiliklar hamda o'zgarishlardan tezkor ravishda boxabar qiladi. Bundan tashqari ayrim voqea hodisalarga nisbatan keng jamoatchilik fikrini shakllantirib, turli sohalar rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa huquqiy demokratik adolatli va kuchli fuqarolik jamiyati qurishda, qonun ustuvorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois mustaqillik yillarida yurtimizda OAVga demokratik islohotlarni jadallashtirish va inson manfaatlarini muhofaza qilishning asosiy omillaridan biri sifatida qaralmoqda, uning huquqiy kafolatlari yaratilganligi ham matbuot sahifalarida berilgan maqolalarda to'liq aksini topgan: “Matbuot va uning huquqiy asoslari”, “Axborot sohasini isloh qilishning ahamiyati va zarurati”, “Milliy axborot makonini mustahkamlash -davr talabi”, “Demokratik islohotlarni chuqurlashtirish jarayonida OAV faoliyatining ishtirok etishi uchun huquqiy asoslar yanada mustahkamlanmoqda”, kabi maqolalarda bu dolzarb mavzu mohiyati chuqur tahlil etilgan.

Bugungi kunda O'zbekiston matbuoti va axborot agentligi tomonidan gazeta, jurnal, axborotnoma, byuletin, radio, televideniye xabarot agentligi veb - sayt kabi yetti turdagi OAVi davlat ro'yxatiga olinmoqda. Shu jarayonda ularning soni tobora ko'payib borayotganini kuzatish mumkin .

“1991 yili diyorumizda 343 ta gazeta, 50 ta jurnal, 1ta televideniye, 1 ta axborot agentligi-jami 395 ta OAV bor edi. 2010 yilda ularning soni 1218 taga yetdi. Shundan 696 tasini gazetalar, 250 tasini jurnallar, 17 tasini axborotnoma-byuletinlar, 4 tasini axborot agentliklari, 65 tasini televideniye, 36 tasini radio, 150 tasini veb-saytlar tashkil etadi”.

Joriy yilning iyuliga qadar esa, “1635 ta OAV ro'yxatdan o'tkazildi. Ularning, 665 tasi gazetalaridan, 365 tasi jurnallardan, 15 tasi axborotnoma-byuletinlardan, 4 tasi axborot agentligidan, 70 tasi televideniye, 37 tasi radiodan, 480 ta veb-saytdan iborat” [3]. Nashrlar soninig oshishi bilan bir qatorda ularning sifati mazmun mohiyatidagi o'zgarishlar ham yaqqol ko'zga tashlanadi. Bu borada, Respublikamiz mustaqillik poydevorini yaratishga bag'ishlangan , rang -barang maqollalarda matbuotning O'zbekiston bosib o'tgan yo'li va O'zbekistondagi muhim iqtisodiy - siyosiy ma'naviy -ma'rifiy sohalaridagi islohotlarni amalga oshirishdagi roli va o'rni benihoya ekanligiga, tom ma'nodagi to'rtinchi hokimiyat maqomida faoliyat olib borayotganligiga to'la ishonch hosil qilish mumkin.

Shuni alohida ta'kidlash lozimki bugungi kunda , huquqiy tarbiya va fuqarolar huquqiy savodxonligini

oshirishda matbuot vositalari samarali faoliyat olib borayotganligi tahsinga loyiqdir. Ijtimoiy adolatsizlik, demokratiya va oshkoralikning kushandasidir. Shu ma'noda o'z faoliyatini ushbu yo'nalishda olib borayotgan nashrlarimiz: “Ijtimoiy fikr, inson huquqlari”, “Postda”, “Maskan”, “Xo'jalik va huquq”, “Hayot va qonun” kabi gazeta jurnalar diqqatlarini dolzarb muammolarga qaratdilar. Aytish mumkinki, jamoatchilik nazoratining ta'sirchanligi bois kishilar qalbi va ongida jamiyatimiz hayotida ro'y berayotgan tub ijobiy o'zgarishlarga nisbatan kechayotgan xayrihohlik va birdamlik kayfiyati faollashmoqda.

Demokratiya tushunchasining shu qadar bahsli shu qadar mulohaza qilib ko'riladigan o'rinlari bor ekanki, hozirda G'arb matbuotida emin-erkin qo'llanilayotgan ayrim jurnalistik vositalardan milliy matbuotchiligimizda to'g'ridan-to'g'ri foydalanish, afsuski, ko'p jihatlardan milliy axloqimiz, milliy tushunchalarimiz va qadriyatlarimizga to'g'ri kelmasligi Sherzodxo'ja Abduraximxo'ja o'g'lining “Xalq so'zi” gazetasida berilgan “Milliy ruhga sadoqat” maqolasida tahlil qilingan. Mamlakatning har bir fuqarosi, fuqarolik institutlari faoliyatlarida keng ishtirok etishadi va ular orqali siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy ma'naviy va huquqiy jihatdan o'z ehtiyojlarini qondiradilar. Bu borada esa matbuot organlarining faolligi zarur hisoblanadi.

Ishda tahlil qilingan matbuot vositalari talqinidagi yosh olimlar va jamoatchi muxbirlar materiallaridan shu narsa ayon bo'ldiki, hozirgi paytda mamlakatimiz axborot makonida haqiqiy fikrlar xilma-xilligi shakllanib bormoqda. Jumladan, yurtimizda faoliyat yuritayotgan har bir siyosiy partiya o'z gazetasiga ega. Bu o'rinda “O'zbekiston ovozi”, “Milliy tiklanish”, “Fidokor”, “Adolat”, “XXI asr” kabi gazetalarini ko'rsatib o'tish mumkin. Shuningdek, bu davrda mamlakatimiz yangi nashrlari “Xalq so'zi”, “Hurriyat”, “Soliq to'lovchining jurnali”, “O'zbekiston havo yo'llari”, “Paxtachilik”, “O'zbekiston avtomobil sanoati” kabi gazeta va jurnallari chop etila boshlandi[4]. Mustaqillik yillarida Respublikamizning viloyatlarida ham yangi nashrlar paydo bo'ldi. Nukusda “Amu tongi”, Toshkenda “Kommerchskiy vestnik”, “Mahalla”, Samarqandda “Karvon”, Andijonda “Hissador”, Karshida “Kamolot”, Urganchda “Tadbirkor”, Namanganda “Namangan futbol”, Navoiyda “Ishbilaromon odamlar uchun” Buxoroda “Buxoro mavjlari”, Xivada Xorazm viloyati o'lkashunoslik jamiyatining “Xiva” bezakli adabiy-badiiy jurnallarining chop etila boshlanishi vaqtli matbuotda demokratik jarayonlarning takomillashib borishi bilan hamohanglikda amalga oshdi[5]. Ayni paytda yangi iqtisodiy yo'nalishdagi, bank tizimidagi o'zgarishlar va iqtisodiyotni yanada chuqurlashtirish bilan bog'liq masalalarni yorituvchi alohida jurnalistika tizimi ham shakllanmoqda. Qolaversa, diniy-ma'rifiy yo'nalishdagi «Islom nuri», «Imom al-Buxoriy saboqlari», «Movarounnahr musulmonlari», «Hidoyat», «Mo'minalar» kabi nashrlar paydo bo'ldi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoniga binoan «Taraqqiy» gazetasi tashkil topgan sana – 27 iyun mamlakatimizda “Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlari kuni”[6] deb e'lon qilindi. Mustaqillik sharoitida Respublika vaqtli matbuot tizimida ro'y bergan eng muhim o'zgarishlardan biri – o'zbek tilidagi nashrlarning ko'payishi bilan birga, Respublikada yashovchi boshqa xalqlar, masalan, o'zbeklar, qozoqlar, turkmanlar tilida maxsus ro'znomalarning tashkil etilishidir. Mamlakatimizda 153 gazeta va jurnal turli tillarda nashr qilinadi , ular orasida ikki, uch , hatto, to'rt tilda chop etiladigan nashrlar ham bor [6]. O'zbekiston respublikasi ommaviy axborot vositalarining erkin deb e'lon qilinishi va “Ommaviy axborot vositalari tug'risidagi” maxsus qonunning qabul qilinishi muhim siyosiy-madaniy voqea bo'ldi[7].

Umuman olganda , jurnalistikaning haqiqiy “to‘rtinchi hokimiyat” ga aylanishi uchun quyidagi to‘rtta muhim huquqiy asos bo‘lishi maqsadga muvofiq:

-demokratik va mustahkam konstitutsiyaviy kafolat hamda uning amalga oshirilishi;

- Demokratik qonunlar va huquqiy normalar (shu jumladan , ommaviy axborot vositalari iqtisodiy erkinligining huquqiy kafolati) hamda ularning amalda ishlashi ;

- siyosiy erkinlik shart-sharoitlari , ya‘ni davlat hokimiyatining ommaviy axborot vositalari ishiga aralashuvining tadqiqi hamda ularning hukumatni tanqid qilish huquqi ;

-eng so‘nggi, lekin muhim asos -mutaqil sud hokimiyati [8].

O‘rganilgan davr matbuoti tarixining barcha tadqiqotlari, shubhasiz ilmiy, publisistik, tarixshunoslik va adabiyotshunosligimiz rivojiga muhim hissa bo‘lib qo‘shildi. Mustaqillik tufayli O‘zbekiston matbuoti tarixini yangidan tadqiq etishga kirishgan olimlar “O‘zbekiston adabiyoti va sa‘ati”, “Xalq so‘zi”, “Sharq yulduzi”, “Muloqot”, “Tafakkur”, “Fan va turmush”, “O‘zbekiston tarixi”, “O‘zbekiston matbuoti” kabi gazeta-jurnallar tahliliga e‘tibor qaratdilar. Umuman, mamlakatimizdagi ijtimoiy siyosiy barqarorlik, izchil olib borilayotgan islohotlarning sifati va samarasi jamoatchilik fikrining holatiga bog‘liq bo‘lib , uni shakllantirishda ijtimoiy institutlarga, xususan, ommaviy axborot vositalariga keng o‘rin beriladi. Zotan, bugun oldimizda o‘zbek ommaviy axborot vositalarini jahon matbuotining eng ilg‘or, zamonaviy andozalari darajasiga olib chiqish hamda milliy o‘ziga xos shakl va mazmuni qaror toptirishdek muhim vazifa turibdi. Shu maqsadda mamlakatimizda ommaviy axborot vositalari faoliyatini tartibga solishga qaratilgan va xalqaro huquq normalari hamda demokratik talablarga javob beradigan qonunchilik tizimini yaratish, uni doimiy tarzda mustahkamlab borish muhim ahamiyatga ega bo‘lib hisoblanadi, Qonun va normativ hujjatlarining qabul qilinishi jurnalistlarning ijtimoiy nufuzini oshiradi. Bu esa o‘z navbatida mamlakatimizning barqaror rivojlanishida matbuot vositalari muhim ahamiyatga egaligidan dalolatdir. Shu tariqa ishonchimiz komilki , tarixni mojarolar va adovat emas , xalqlar o‘rtasidagi hamqorlik va barqaror rivojlanish, o‘zaro ishonch olg‘a harakatlantiradi degan ijtimoiy fikr , respublika hamda viloyat nashrlarida o‘z ifodasini topdi.

Xulosa va takliflar. Vaqtli matbuotning “to‘rtinchi hokimiyat” sifatidagi o‘rni va roli uning jamiyatda amalga oshirilayotgan barcha sohalardagi islohotlarning borishiga ta‘sir eta olishi mumkin bo‘lgan ijtimoiy hodisa ekanligi ochib berildi. Eng muhimi, vaqtli matbuotga nisbatan eskicha

qarash-uning sof mafkuraviy siyosiy kuch ekanligi to‘g‘risidagi tasavvurlardan xalos bo‘lindi. Unga nisbatan munosabat sifat jihatidan o‘zgardi. Matbuot omma fikrini o‘zida ifoda eta bordi, shu asnoda o‘z sahifalarida xalq xohish - irodasini umumxalq manfaatini va umumjamiyat istiqbolini ifoda eta boshladi. Natijada, uning obro‘-e‘tibori , ijtimoiy nufuzi ortdi jamiyat va xalq oldidagi burchini xolisona ado etdi, erkin matbuotga aylandi. Matbuot vositalari, aholida yangicha tafakkur va ongni shakllantirishda ta‘sirchan qurol bo‘lib, kishilarning fikr va xohish irodasining erkin, ammo xolis ifodachisi, aytish mumkinki, inson manfaatlarining izchil va faol himoyachisi bo‘ldi. Ayni shu ommaviy axborot vositalari qonunchilik me‘yorlarini ro‘yobga chiqarish, islohotlarning borishi va inson huquqlariga rioya etilishi ustidan nazorat qilishning ta‘sirchan vositasi bo‘lib shakllandi.

Milliy davlatchilik sharoitida O‘zbekiston hukumati vaqtli matbuotni rivojlantirish, uning nufuzini ko‘tarishning bosh homiysiga aylandi. Gazeta-jurnallarning amaliy faoliyatida ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, ma‘naviy-axloqiy vazifalarni muvaffaqiyatli bajarilishiga imkon beruvchi vosita sifatida qaradi. Shu asnoda vaqtli matbuot vositalarining samarali faoliyat olib boishi uchun huquqiy asos yaratildi. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, mavjud qonunchilik asosida vaqtli matbuot vositalarining moddiy bazasi rivoj topdi, tashkiliy islohotlar amalga oshirildi. Jurnalistlar faoliyatini takomillashtirish qo‘llab -quvvatlandi , ijodiy faoliyatda demokratik tamoyillar joriy etila boshlandi, gazeta va jurnal xodimlarining har qanday vaziyatda o‘z fikrini erkin ifodalashi, axborotlarni qonunlar bilan man etilmagan usullarda tarqatish huquqi ta‘minlandi .

Mazkur davr mobaynida O‘zbekiston jamiyatida kuchli demokratlashuv jarayonlari yuz berdi. Jamiyatni demokratlashtirish esa ommaviy axborot vositalari faoliyatida chuqur demokratlashtirish jarayonini takomillashtirish bilan hamohanglikda amalga oshirildi. Bir tomondan, ommaviy axborot jamiyatni demokratlashtirishning mezonini bo‘lsa, ikkinchi tomondan, jamiyatni rivojlantirishni amalga oshirish ommaviy axborot vositalarini takomillashtirishsiz ro‘y bermasligi to‘g‘risidagi ijtimoiy fikr qaror topdi. Xalqaro maydonda turli siyosiy manfaatlar to‘qnashayotgan murakkab bir sharoitda o‘z fikri va hayotiy pozitsiyasiga ega bo‘lgan xalq va jamiyatgina yengilmas kuchga aylanib, kelajagini o‘z qo‘li va aql zakovati bilan qurishga qodir bo‘ladi. Shu nuqtai nazardan, milliy matbuot, yurtdoshlarimizni davlat va jamiyat qurilishi, ijtimoiy -iqtisodiy va siyosiy sohadagi islohotlar, mamlakatni demokratik jihatdan yangilash jarayonlaridan xabardor qilish bilan birga , O‘zbekiston taraqqiyoti va manfaati har birimiz uchun birlamchi ekanini doimo anglatib turuvchi asosiy vositaga aylandi.

ADABIYOTLAR

1. Ўринова Б. Ўзбекистон Республикасида ижтимоий -иқтисодий ва маданий жараёнларни ёритишда вақтлий матбуотнинг роли.(Монография).-Бухоро:2004, - Б 16.
2. Каримов И. А. Бунёдкорлик йўлидан. 4-жилд. -Тошкент :Ўзбекистон. 1993.- Б 325
3. Шукуров С. Адолат ва ошкоралик кўзгуси . //Ўзбекистон иқтисодий ахборотномаси. 2018, -3-сон,- Б 9.
4. Ўзбекистон Республикаси 100 саволга 100 жавоб .Тошкент: 1998 - Б 125.
5. Ўринова Б. Ўзбекистон Республикасида ижтимоий -иқтисодий ва маданий жараёнларни ёритишда вақтлий матбуотнинг роли .(Монография).-Бухоро:2004, - Б 16.
6. Абдуазимова Н. Миллий журналистика тарихи .(Миллий истиклол даври) Икки жилдлик . Иккинчи жилд .Тошкент: Шарқ. 2008.-Б 238.
7. “Оммавий ахборот воситалари тўғрисида “ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни.1997йил 26-декабрь. Қаранг: (Янги тахрирда Оммавий ахборот воситаларини қўллаб қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисидаги Қонун 2022 йил , 27 июнда қабул қилинди).
8. Абдуазимова Н. Қонун асосида фаолият кўрсатувчи матбуот ва унинг ҳуқуқий асослари //Жамият ва бошқарув,2004 , 4-сон.